

Základní kapitál

Potřeba společnosti získat finanční prostředky pro realizaci určitého podnikatelského záměru sama o sobě zásadně neodůvodňuje omezení či dokonce vyloučení přednostního práva akcionářů postupem podle § 488 z. o. k., natož pak, aby představovala důležitý zájem společnosti ospravedlňující takový zásah do práv akcionářů. Potřebuje-li společnost (lhostejno, z jakých důvodů) získat finanční prostředky a hodlá-li toho dosáhnout cestou efektivního zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií, jejichž emisní kurs má být splácen v penězích, není důvodu, aby z upsání nových akcií vylučovala (některé) stávající akcionáře a „vybírala“ si, kdo (který z akcionářů) jí peníze (výměnou za nové akcie) poskytne. Jde o typickou situaci, kdy naopak přednostní právo musí být respektováno.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 155/2019-367 ze dne 26.11.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatelky ADMONT ASSOCIATES LLC, se sídlem Spojené státy americké, zastoupené Mgr. J.K., advokátem, se sídlem v P., za účasti společnosti O., se sídlem XY, identifikační číslo osoby XY, zastoupené JUDr. P.B., advokátem, se sídlem v P, o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 71 Cm 415/2015, o dovolání navrhovatelky proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2018, č. j. 14 Cmo 183/2017-287, tak, že návrh společnosti O., aby Nejvyšší soud uložil navrhovatelce složit jistotu na náklady dovolacího řízení podle § 11 zákona č. [91/2012](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém, se zamítá. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2018, č. j. 14 Cmo 183/2017-287, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2017, č. j. 71 Cm 415/2015-208, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. 3. 2017, č. j. 71 Cm 415/2015-208, zamítl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti O. (dále jen „společnost“), konané dne 26. 11. 2015, o zvýšení základního kapitálu o 10.500.000 Kč, o vyloučení přednostního práva akcionářů na upsání nových akcií a o schválení smlouvy o započtení pohledávek společnosti na splacení emisního kursu proti pohledávkám předem určených zájemců za společností [výrok I.], a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

[2] Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

1/ Společnost měla čtyři akcionáře, a to společnost O. (dále jen „společnost O.“), P. T. (dále jen „P. T.“), navrhovatelku (s podílem ve výši 25 %) a K. T. (dále jen „K. T.“). Předsedou představenstva společnosti i společnosti O. byl P. T.

2/ Akcionář P. T. (jako zapůjčitel) poskytl dne 14. 10. 2015 společnosti (jako vydlužitelce) zápůjčku ve výši 6.100.000 Kč.

3/ Akcionářka společnost O. (jako zapůjčitelka) poskytla dne 14. 10. 2015 společnosti (jako vydlužitelce) zápůjčku ve výši 4.400.000 Kč.

4/ Ze zprávy představenstva společnosti ze dne 21. 10. 2015 se podává, že představenstvo navrhlo valné hromadě zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií předem určenými zájemci s vyloučením přednostního práva akcionářů na úpis nových akcií, neboť je to v důležitém zájmu společnosti. Jako předem určené zájemce navrhlo akcionáře P. T. a společnost O., kterým se započtou na pohledávku společnosti na splacení emisního kursu jejich pohledávky vůči společnosti ze smluv o zápůjčce. Důležitý zájem spatřuje představenstvo v posílení „transparentnosti akcionářské struktury“ společnosti (s tím, že kapitalizací pohledávek se zvýší podíl transparentních akcionářů K. T., P. T. a společnosti O. na celkem 96 %) a v zániku závazků společnosti vůči oběma akcionářům jejich kapitalizací.

5/ Valná hromada společnosti rozhodla dne 26. 11. 2015 o zvýšení základního kapitálu ve výši 2.000.000 Kč o 10.500.000 Kč s tím, že

- zvýšení základního kapitálu bude provedeno upsáním 525 kusů kmenových akcií na jméno,

- emisní kurs upsaných akcií bude splacen výlučně formou započtení a z tohoto důvodu se vylučuje přednostní právo akcionářů,

- předem určení zájemci o úpis akcií jsou akcionáři P. T. v počtu 305 kusů a společnost O. v počtu 220 kusů,

- připouští se možnost započtení pohledávek P. T. a společnosti O. vzniklých ze smluv o zápůjčce ze dne 14. 10. 2015.

6/ Usnesení valné hromady byla přijata většinou 75 hlasů, proti hlasovala navrhovatelka (25 hlasů). Navrhovatelka podala proti přijatým usnesením protest.

7/ Návrhem doručeným soudu prvního stupně dne 10. 12. 2015 se navrhovatelka domáhá vyslovení zdánlivosti usnesení valné hromady, neboť jí došlo k nedůvodnému zvýhodnění majoritních akcionářů P. T. a společnosti O. v rozporu s § 244 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], in eventum navrhovatelka namítá neplatnost tohoto usnesení, neboť k vyloučení přednostního práva na úpis nových akcií došlo v rozporu s § 488 z. o. k.

[3] Na takto ustaveném základě soud prvního stupně (mimo jiné) dovodil, že napadená usnesení valné hromady společnosti neodporují zákonu ani stanovám. Společnost dodržela postup podle § 488 odst. 4 z. o. k., neboť valné hromadě byla předložena písemná zpráva představenstva, která obsahovala zdůvodnění omezení práva přednostního práva akcionářů na upsání části nových akcií (dále též jen „přednostní právo“). Důvody vyloučení přednostního práva byly uvedeny i v pozvánce na valnou hromadu.

[4] Podle soudu prvního stupně měla společnost důležitý zájem na vyloučení přednostního práva podle § 488 odst. 1 z. o. k. Za prvé potřebovala zajistit dostatek finančních prostředků na realizaci jejího dlouhodobého záměru, výstavby hotelu v lokalitě Karlín. Za druhé lze důležitý důvod spatřovat v kapitalizaci pohledávek akcionářů P. T. a společnosti O. za společností. A za třetí bylo podle soudu prvního stupně důležitým důvodem pro vyloučení přednostního práva akcionářů i zvýšení transparentnosti akcionářské struktury. V této souvislosti soud prvního stupně poukázal na to, že navrhovatelka byla ke dni 10. 8. 2015 zrušena pro neplnění svých povinností a následně dne 29. 11. 2016 již „opětovně“ existovala, na své korespondenční adrese ve Spojených státech amerických se nezdržuje a jejího manažera se nepodařilo kontaktovat. Taktéž „jistě propojení se skupinou WPB Group (...) k důvěryhodnosti navrhovatelky nepřispívá“. Transparentnost akcionářské struktury je podle soudu v rámci konkurenčního prostředí a výběrových řízení důležitým ukazatelem.

[5] Vrchní soud v Praze ve výroku označeným usnesením k odvolání navrhovatelky rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

[6] Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že pro vyloučení přednostního práva akcionářů byly splněny všechny zákonné předpoklady. Společnost dodržela povinnosti podle § 488 odst. 4 z. o. k. a současně měla pro vyloučení přednostního práva důležité důvody.

[7] Odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 984/2005, uveřejněné pod číslem 30/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 30/2008“), odvolací soud dovodil, že v poměrech projednávané věci lze důležité důvody spatřovat v okolnostech popsanych soudem prvního stupně.

[8] Napadená usnesení valné hromady proto neodporují zákonu a nejsou neplatná ani zdánlivá, a ani nedůvodně nezvýhodňují majoritní akcionáře ve smyslu § 244 odst. 1 z. o. k.

II. Dovolání a vyjádření k němu

[9] Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jež má za přípustné podle § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), k řešení otázek výkladu § 488 z. o. k., v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešených. Navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil, popřípadě zrušil (a to spolu s usnesením soudu prvního stupně) a věc vrátil příslušnému soudu k dalšímu řízení.

[10] Dovolatelka má za to, že odvolací soud chybně posoudil vztah prvního a druhého odstavce ustanovení § 488 z. o. k., když připustil, aby z důležitého důvodu došlo k vyloučení přednostního práva pouze ve vztahu k některým akcionářům. Takový výklad považuje za nesprávný, majíc za to, že valná hromada společnosti v rozporu s § 488 odst. 2 z. o. k. vyloučila přednostní právo toliko vůči dvěma ze čtyř akcionářů společnosti.

[11] Otázku, zda byl důležitý zájem v projednávané věci vůbec naplněn, pak odvolací soud zodpověděl v rozporu s judikaturou (R 30/2008) i odbornou literaturou vztahující se k výkladu obdobné úpravy obsažené v § 204a zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“).

[12] Odvolací soud neposoudil, zda vyloučení přednostního práva z důvodu kapitalizace pohledávek dvou akcionářů vzniklých krátce před konáním valné hromady nepředstavuje obcházení zákonného zákazu vyloučení přednostního práva jen některých akcionářů podle § 488 odst. 2 z. o. k.

[13] Jde-li o údajnou „potřebu transparentnosti akcionářské struktury společnosti“, dovolatelka zdůrazňuje, že v době rozhodování valné hromady neměla povinnost zveřejňovat svoji akcionářskou strukturu. Společnost tímto usnesením v rozporu s § 244 z. o. k. nedůvodně zvýhodnila majoritní akcionáře na úkor dovolatelky. Potřebné finanční zdroje pak společnost mohla získat i od dovolatelky.

[14] Institut vyloučení přednostního práva nepatří mezi způsoby, jakými lze akcionáře proti jeho vůli zbavit účasti na společnosti, či tuto účast zredukovat. Rozhodnutí odvolacího soudu v rozporu s § 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod omezuje vlastnické právo dovolatelky, a to bez náhrady. V důsledku napadeného usnesení valné hromady se totiž snížil podíl dovolatelky na společnosti z 25 % na pouhých 4 %, a podíl akcionářů P. T. a společnosti O. se naopak zvýšil na téměř 96 %, aniž došlo ke zvýšení hodnoty společnosti. Tím se snížila i hodnota podílu dovolatelky na společnosti.

[15] Společnost považuje napadené rozhodnutí za správné a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí

odmítl jako nepřijatelné, případně zamítl jako nedůvodné. Současně navrhuje, aby Nejvyšší soud uložil dovolatelce povinnost složit zálohu na náklady dovolacího řízení podle § 11 zákona č. [91/2012](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém.

III. Návrh na složení jistoty

[16] Návrh společnosti na složení jistoty na náklady dovolacího řízení není důvodný již proto, že případné rozhodnutí o povinnosti složit jistotu by nemělo pro společnost žádný reálný význam. Společnosti v souvislosti s dovolacím řízením nevzniknou jiné (rozumně vynaložené) náklady, než ty, které již vynaložila na vyjádření k dovolání (podané současně s návrhem na složení jistoty). Nejvyšší soud proto návrh společnosti bez dalšího (aniž se pro nadbytečnost zabýval tím, zda jsou splněny zákonné podmínky pro uložení takové povinnosti dovolatelce) zamítl.

IV. Přípustnost dovolání

[17] Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

[18] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky výkladu § 488 z. o. k., dovolacím soudem doposud neřešené.

V. Důvodnost dovolání

[19] Podle § 428 odst. 1 z. o. k. každý akcionář, člen představenstva, dozorčí rady nebo likvidátor se může dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku pro rozpor s právními předpisy nebo stanovami.

Podle § 244 z. o. k. společnost zachází za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně (odst. 1). K právním jednáním, jejichž účelem je nedůvodné zvýhodnění jakéhokoliv akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů, se nepřihlíží, ledaže tento zákon stanoví jinak nebo by to bylo na újmu třetím osobám, které na takováto právní jednání v dobré víře spoléhaly (odst. 2).

Podle § 484 odst. 1 z. o. k. každý akcionář má přednostní právo upsat část nových akcií společnosti upisovaných ke zvýšení základního kapitálu v rozsahu jeho podílu, má-li být jejich emisní kurs splácen v penězích.

Podle § 488 z. o. k. valná hromada může svým usnesením přednostní právo omezit nebo vyloučit, jen je-li to v důležitém zájmu společnosti (odst. 1). Omezení nebo vyloučení přednostního práva musí být pro všechny akcionáře určeno ve stejném rozsahu (odst. 2). Valné hromadě, která má o omezení nebo vyloučení přednostního práva rozhodnout, předloží představenstvo písemnou zprávu, ve které uvede důvody pro omezení nebo vyloučení, navrhaný emisní kurs nebo způsob jeho určení, popřípadě návrh pověření představenstva k jeho určení (odst. 4).

[20] Ustanovení § 484 a 488 z. o. k. implementují požadavky článku 72 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. 6. 2017 o některých aspektech práva obchodních společností (dále jen „směrnice“). Jelikož v rozsahu závěrů níže formulovaných považuje Nejvyšší soud označený článek za acte claire, neobrátil se na Soudní dvůr Evropské unie postupem podle článku 268 Smlouvy o fungování Evropské unie se žádostí o zodpovězení předběžné otázky týkající se jeho výkladu.

[21] Přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií představuje jedno ze základních práv spojených s akciemi, jehož účelem je umožnit akcionáři zachovat si podíl na základním kapitálu společnosti (a z toho plynoucí práva spojená s akciemi) v rozsahu, v jakém jej má před zvýšením základního kapitálu.

[22] Přednostní právo nemohou vyloučit ani omezit stanovy společnosti (§ 487 z. o. k.); může tak učinit (ad hoc, pro konkrétní zvýšení základního kapitálu) valná hromada, ovšem pouze je-li to v důležitém zájmu společnosti (§ 488 odst. 1 z. o. k.) a pouze ve stejném rozsahu pro všechny akcionáře (§ 488 odst. 2 z. o. k.).

[23] Nejvyšší soud již v R 30/2008 při výkladu obdobné úpravy obsažené v § 204a obch. zák. vysvětlil, že soud musí při posuzování splnění podmínek vyloučení přednostního práva zkoumat, nakolik je vyloučení přednostního práva způsobil tvrzený důležitý zájem společnosti naplnit a nakolik je pro naplnění tohoto zájmu nezbytné, resp. nakolik bude tento zájem ohrožen, nebude-li navrhované opatření schváleno. K uvedeným dvěma předpokladům (existence důležitého zájmu společnosti a nezbytnost zásahu do práva akcionářů, aby tento zájem mohl být naplněn) ještě přistupuje třetí podmínka, totiž aby míra důležitosti identifikovaného důležitého zájmu společnosti nebyla zjevně nepřiměřená významu práva, do něhož má navrhované opatření zasáhnout, a intenzitě tohoto zásahu (princip proporcionality).

[24] Uvedené závěry se prosadí i při výkladu § 488 z. o. k. Přednostní právo jakožto jedno ze základních práv akcionářů lze omezit či dokonce vyloučit pouze v případě, že důležitý zájem společnosti takový postup ospravedlňuje.

[25] V projednávané věci soudy shledaly důležitý zájem společnosti, odůvodňující vyloučení přednostního práva akcionářů, ve třech okolnostech, a to v potřebě společnosti získat finanční prostředky na realizaci jejího dlouhodobého záměru, v kapitalizaci pohledávek akcionářů P. T. a společnosti O. za společností a konečně ve zvýšení transparentnosti akcionářské struktury.

[26] Potřeba společnosti získat finanční prostředky pro realizaci určitého podnikatelského záměru sama o sobě zásadně neodůvodňuje omezení či dokonce vyloučení přednostního práva akcionářů postupem podle § 488 z. o. k., natož pak, aby představovala důležitý zájem společnosti ospravedlňující takový zásah do práv akcionářů. Potřebuje-li společnost (lhostejno, z jakých důvodů) získat finanční prostředky a hodlá-li toho dosáhnout cestou efektivního zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií, jejichž emisní kurs má být splácen v penězích, není důvodu, aby z upsání nových akcií vylučovala (některé) stávající akcionáře a „vybírala“ si, kdo (který z akcionářů) jí peníze (výměnou za nové akcie) poskytne. Jde o typickou situaci, kdy naopak přednostní právo musí být respektováno.

[27] Potřeba snížit závazky společnosti (prostřednictvím jejich „kapitalizace“) sice může za určitých okolností představovat důležitý zájem společnosti ve smyslu § 488 odst. 1 z. o. k., nicméně v případě pohledávek akcionářů za společností bude obvykle toliko důvodem pro postup podle § 21 odst. 3 z. o. k. Řešení otázky, zda by zcela výjimečně mohla současně odůvodňovat vyloučení přednostního práva akcionářů (tedy zda je možné, aby valná hromada vyloučila přednostní právo všech akcionářů a současně určila jako zájemce, jenž upíše nové akcie, některého z akcionářů, který má pohledávku za společností), závisí na výkladu článku 72 směrnice, který může podat toliko Soudní dvůr Evropské unie.

[28] V poměrech projednávané věci je však zcela zřejmé, že kapitalizace pohledávek akcionářů P. T. a společnosti O. ze zápůjček není způsobila ospravedlnit vyloučení přednostního práva (v důsledku toliko zbývajících dvou) akcionářů a nepředstavuje důležitý zájem společnosti ve smyslu § 488 odst. 1 z. o. k. Obě pohledávky vznikly pouhý týden předtím, než představenstvo (jehož předsedou byl P. T.,

akcionář poskytnuvší první zápůjčku a současně předseda představenstva dalšího akcionáře, který společnosti poskytl druhou zápůjčku) vyhotovilo písemnou zprávu podle § 488 odst. 4 z. o. k., v níž jako jeden z důvodů pro vyloučení přednostního práva uvedlo právě kapitalizaci obou pohledávek.

[29] Popsané okolností naznačují, že obě pohledávky akcionářů za společností byly vytvořeny právě proto, aby jejich kapitalizací bylo možné odůvodňovat vyloučení přednostního práva zbývajících akcionářů. Pokud společnost opravdu potřebovala získat finanční prostředky na realizaci dlouhodobého podnikatelského záměru a hodlala tak učinit cestou zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií, jejichž emisní kurs bude splácen v penězích, nic jí nebránilo tak učinit rovnou zvýšením základního kapitálu, a nikoliv nejprve cestou zápůjček poskytnutých některými akcionáři, jež se obratem (o pár týdnů později) kapitalizují. Ještě jinak řečeno, v poměrech projednávané věci není pochyb o tom, že vyloučení přednostního práva ve svém důsledku odporuje § 244 odst. 1 a § 488 odst. 2 z. o. k., neboť bylo záměrně realizováno tak, aby dopadlo toliko na dovolatelku (a formálně i na zbývající akcionářku K. T.).

[30] Ostatně o záměru zneužít institut vyloučení přednostního práva k marginalizaci podílu dovolatelky svědčí i poslední, společností uváděný důvod pro tento postup, totiž „zvýšení transparentnosti akcionářské struktury“. Pod tímto obratem společnost rozumí významné snížení podílu dovolatelky na základním kapitálu tak, aby její účast ve společnosti byla napříště toliko minimální. Takový cíl je přitom v přímém rozporu se smyslem a účelem přednostního práva (srov. výše) a v žádném případě nemůže představovat důležitý důvod ve smyslu § 488 odst. 1 z. o. k.

[31] Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není (co do řešení dovoláním otevřených otázek) správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)